

architecten en aannemingsbedrijven coördineerde, en de financiering daarvan regelde. Het zwaartepunt lag in die jaren meer nog op herstel dan op de grootscheepse nieuwbouw die in Zuidwijk en Pendrecht pas later op gang kwam.

In 1948 wilde hij ervaring opdoen op een groot architectenburo. Brinkman was toen al ernstig ziek en Van den Broek was juist benoemd tot hoogleraar. Spoedig na zijn tewerkstelling bij het buro dat op dat moment nog de naam droeg van 'Brinkman en Van den Broek', associeerde hij zich en werd de grondslag gelegd voor het latere buro 'Van den Broek en Bakema'.

Bakema overlijdt 20 februari 1981.

Het leven en de nationale en internationale activiteiten van deze twee architecten zouden een boek kunnen vullen. Weinig Nederlandse architecten hebben niet alleen zelf zoveel voordrachten gehouden en artikelen geschreven, maar ook over vrijwel geen Nederlandse architecten is door andere, ook buitenlandse architectuurcritici, schrijvers en uitgevers zoveel gepubliceerd als over Van den Broek en Bakema. Voor hen die meer in detail daarin zijn geïnteresseerd, liggen in de bibliotheek van de afdeling Bouwkunde van de T.H. in Delft, en ook op het buro van de architectengemeenschap Van den Broek en Bakema, vrijwel de volledige lijsten en teksten van boeken, artikelen en voordrachten ter inzage.

In de geschiedschrijving van de stad Rotterdam, waartoe wij ons moeten beperken, is het belangrijk te constateren dat de bakermatfunctie van gezonde, sterk sociaal bewogen, na-oorlogse architectuur (behalve aan figuren als Van Tijen, Maaskant, Van Emden e.a.) in belangrijke mate te danken is aan de activiteiten van dit in onze stad gevestigde tweetal.

Welke door hen ontworpen projecten c.q. activiteiten hebben mede het gezicht van Rotterdam bepaald?

Daartoe moeten in de tijd gezien vier periodes worden onderscheiden:

- a. de voorgeschiedenis van het buro;
- b. de periode van architect Van den Broek tot 1948;
- c. de periode 1948-1970 van de associatie van Van den Broek en Bakema; op welke projecten drukten zij samen, individueel of in samenwerking met de collega's in het buro, hun stempel?
- d. de periode na 1970; de bredere basis van het buro 'de architectengemeenschap Van den Broek en Bakema', waarvan nu ook Boot de Groot, Rijnsdorp en Stokla en ook anderen, deel